

פסיפסים בארץ ישראל

Mosaics in Eretz Israel

חגון התשע"ז • 11/2016 • 1009



משהו חדש קורה בדואר



קטנות מאוד בשלל צבעים, המרכיבות משטחים צבעוניים ובهم מגוון של יונקים, ציפורים, דגים וкли-שיט. בבול ובשובל מוצג חלק קטן מעוشر העיטורים של הרצפה המפוארת.

תצלום בבול: באדיבות רשות העתיקות; צילום: ניקי דיזוב שרטוט בשובל: באדיבות רשות העתיקות; שרטוט: חיים קפיצי

בית הכנסת, עדה, המאה ה-6

על חוף הים של עדה הtagלו לראשונה בשנת 1965 שרידים של בית הכנסת מן התקופה הביזנטית, ובו רצפת פסיפס מפוארת. בחפירות נספחות שנערכו בשנות ה-70 התגלה כי גם ברצפת פסיפס זו נראים בעלי-חיים שונים המשולבים במדלינים מעוגלים. בכלל מוצגת דמותה המאיימת של נמרה המנקת על טרפה. בשובל הבול מוצגת כתובות החקדשה המניחה את סוחרי העצים היהודים, מנחם וושאע, אשר תרמו את הפסיפס.

תצלום בול, שרטוט בשובל ופרט במעטפת היום הראשון: באדיבות יואב ציונית, קצין מטה לארכיאולוגיה יהודית ושמורן

הבולים הונפקו במתכונת של גלוון חריג, ובמרקמו - מגוון הסמלים היהודיים ששולבו בחלוקת הקדמי של רצפת בית הכנסת במעוון. לצד המנורה, שבה משלבים שבעה כל-זוכיות מלאי שם, מוצגים השופר (מיימון), הלווב (משמאל), ושני אתרוגים. סמל המנורה משולב גם בחותמת יום ההופעה של סדרת הבולים.

תצלום: אבּ רדום

עובדת פסיפס היא אמנון הדורשת מיומנות רבה, כוללת הנחת יסודות שימנוו את שקעת הרצפה, עיצוב של הדמויות והצורות בידי אמנים, ושלוב של אבני צבעוניות על-פי תוכנית שהוכנה מראש.

אמנות הפסיפס בארץ ישראל הchallenge להשתתפות בתקופה ההלניסטית, והגעה לשיאה בתקופות הרומיות והביזנטית. יצירת הפסיפס הייתה יקרה מאוד, ונחשבה לסמול סטטוס יוקרתי שרק מעתים יכול הרשותו לעצם. העשירים התהדרו ברצפות פסיפס בבדתיהם המפוארים, ומניהו היישוב עיטרו בת-מרחץ, כנסיות ובתי כנסת.

ברבות מרצפות הפסיפס שהtagלו בארץ ישראל שלבו מוטיבים דומיים, שהציגו בעיקר צמחים ובבעלי-חיים. לדעת החוקרים, יצירות אלו נעשו על ידי קבוצות של אמנים שהתמכחו במלאה זו, ואשר עברו מישוב ליישוב עם ספרי דוגמאות בידיהם, והציגו את שירוטם לפרנסי היישוב. זו הסיבה שביתן למוצאים מוטיבים דומים בעבודות פסיפס שלולבו בבדתים, בbatis כנסת ובכנסיות. לבקשת המוזיאונים שילבו האמנים ביצירות הפסיפס גם מוטיבים "יהודים", דוגמת מנורה בבית הכנסת או אלב בכנסייה.

בית הכנסת, מעון (נגב), המאה ה-6

סגור לקיבוץ נירם שבמערב הנגב הנחפו בשנת 1957 שרידים של בית הכנסת מן התקופה הביזנטית, ובו רצפת פסיפס מפוארת. חלקה העיקרי של היצירה מעוצב במתכונת של 55 מדלינים המורכבים משרג'יג-גפן מתפתלים, ובתוכו מדלינים משולבים בעלי-חיים שונים. בכלל מוצגת בהבלטה דמותה המפוארת והצבעונית של הטווס, ובשובל הבול נראים מדלינים נוספים. הנוספים הכלולים גם עץ דקל.

תצלום בול: באדיבות רשות העתיקות; צילום: ניקי דיזוב שרטוט בשובל: המכון לארכיאולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים

בית אמידים, לוד, המאה ה-3

בשנת 1996, במהלך חפירות הצלה, הtagלו בצד-מזרחה לוד שרידי של מבנה מפואר מן התקופה הרומית, ובמרכו רצפת פסיפס יצאה דופן באוכתה. ככל שהאבנים המרכיבות את היצירה קטנות יותר וריגון הצבעים גדול יותר, עבדת הפסיפס נחשכת לאיכות יותר. בפסיפס לוד נעשה שימוש באבני

עיצוב בולים, מעתפה וחותמת:
סאייר אשל

Stamps, FDC & Cancellation Design:
Meir Eshel

Mosaics in Eretz Israel

Creating mosaics requires a skilled artisan who must know how to lay foundations that prevent the floor from sinking, design intricate characters and shapes, and place the colorful tiles according to a precise predetermined plan.

The art of mosaic floors began to develop in Eretz Israel during the Hellenistic period and peaked during the Roman and Byzantine periods. It was very costly to produce a mosaic floor, thus owning one was considered a status symbol that only few could afford. The wealthy adorned their luxurious homes with mosaic floors and community leaders used them to decorate public buildings, such as bath houses, churches and synagogues.

There are common themes in many of the ancient mosaic floors in Eretz Israel, which mainly feature plants and animals. Archeologists believe that these floors were created by groups of artists who specialized in this craft and traveled from town to the town with samples of patterns, offering their services to community leaders. This explains why similar motifs appear in mosaics found in numerous ancient homes, synagogues and churches. The artists also incorporated unique elements into floors they were commissioned to create, such as a menorah in a synagogue or a cross in a church.

Synagogue, Maon (Negev), 6th century

Near Kibbutz Nirim in the western Negev, the remains of a Byzantine-period synagogue were discovered in 1957, including a magnificent mosaic floor. The main part of the design features 55 medallions made of winding grape vines. Different animals appear in the center of each medallion. The stamp emphasizes the image of a brilliant colorful peacock and the tab features additional medallions, including that of a palm tree.

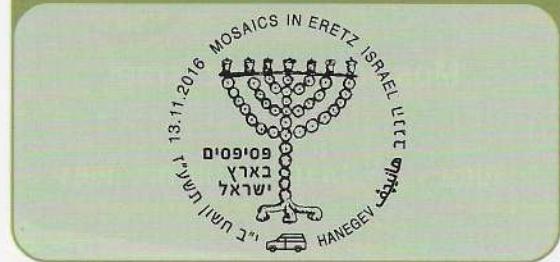
Photograph featured on the stamp: Nicky Davidov, courtesy of the Israel Antiquities Authority

Sketch on Tab: Institute of Archeology, Hebrew University of Jerusalem

Villa, Lod, 3rd century

In 1996, a luxurious home from the Roman period was discovered during the course of renovation excavations in the city of Lod. At the center is a unique mosaic floor of the highest quality. The quality of a mosaic is determined by the size of the tiles and the range of colors used to create it – the smaller the tiles and the wider the color range, the better the quality. This mosaic

חותמת אירוח להופעת הבול
SPECIAL CANCELLATION



was created with very small tiles in a wide range of colors, creating colorful areas featuring mammals, birds, fish and sailing vessels. The stamp and tab feature a small section of this richly decorated magnificent floor.

Photograph featured on the stamp: Nicky Davidov, courtesy of the Israel Antiquities Authority

Sketch on Tab: Haim Kapchitz, courtesy of the Israel Antiquities Authority

Synagogue, Gaza, 6th century

The remains of a Byzantine-period synagogue with a brilliant mosaic floor were first unearthed on the Gaza coast in 1965. Additional archeological excavations in the 1970's revealed that this mosaic also featured animals inside round medallions.

The stamp features the ominous image of a tiger leaping on its prey. Jewish lumber merchants Menachem and Joshua, who contributed the mosaic, are commemorated in an inscription, which appears on the tab.

Photograph featured on the stamp, sketch on Tab and First Day Cover detail: courtesy of Yoav Zionit, Judea and Samaria Staff Officer of Archeology

The stamps have been issued as a special sheet, centered around Jewish symbols that were incorporated into the front section of the floor in the Maon synagogue. These are a menorah (candelabra) with seven glass bowls filled with oil, a shofar (ram's horn) on the right, a lulav (ceremonial palm frond) on the left and two etrog fruits. The menorah symbol has also been incorporated into the first day cancellation of this stamp series.

Photograph: Zev Radovan

הנפקה:	נובמבר 2016
מידת הבולים (מ"מ):	H 30 ג' / W 40 ג'
Plate:	1038
בולים בגיליון:	6
שבלים בגיליון:	6
שיטת הדפסה:	אופסס
סימן אבטחה:	מיקרוטקסט
דפוס:	Cartor Security Printing, France